

УДК 159.9: 81`23

DOI:

Пилат Наталія Іванівна

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та психотерапії,
Український католицький університет, м. Львів, Україна
ORCIDID0000-0003-1174-8308
nataliya.pylat@ucu.edu.ua

Сеник Оксана Мирославівна

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та психотерапії,
Український католицький університет, м. Львів, Україна
ORCID ID0000-0003-1657-4490
osenyk@ucu.edu.ua

Кривенко Ірина Степанівна

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та психотерапії,
Український католицький університет, м. Львів, Україна
ORCID ID 0000-0002-7558-5440
i.horbal@ucu.edu.ua

УКРАЇНСЬКОМОВНА АДАПТАЦІЯ КОРОТКОЇ ВЕРСІЇ ОПИТУВАЛЬНИКА ОСОБИСТІСНОГО НАРЦИСИЗМУ (NPI-16): АНАЛІЗ ПСИХОМЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Метою роботи є культурна адаптація та апробація короткої версії опитувальника особистісного нарцизму (NPI-16) українською мовою на основі семантичного аналізу мовленнєвих конструкцій як маркерів нарцизму в різних культурах. Для вимірювання нарцизму обрано «Опитувальник особистісного нарцизму» (NPI-16) (Ames, Rose, & Anderson, 2006), що складається із 16 пар тверджень. Відповідно до теорій нарцизму Еммонса (1987), Раскіна і Террі (1988) NPI-16 відображає чотири теоретичні конструкти: експлуатативність/винятковість, самозаглиблення/самозахоплення, владу і самовдосконалення. Використано також «Опитувальник нарцистичного захоплення і суперництва» (NARQ-S) (Bucketal., 2013), «Опитувальник вразливого нарцизму» (HSNS) (Hendin, & Cheek, 1997) та Шкалу самооцінки Розенберга (RSE) (Rosenberg, 1965). У дослідженні взяли участь 992 особи віком від 17 до 60 років ($M=24,97$), з них 26,3 % чоловіків і 71,5 % жінок (2,2 % досліджуваних не зазначили своєї статі). З огляду на результати статистичного аналізу українську версію опитувальника скорочено до чотирнадцяти пар тверджень (NPI-14), оскільки твердження №5 і №16, що стосуються показника «винятковість» (entitlement), не роблять значущого внеску в загальний показник нарцизму в українськомовній вибірці. Показник б-Кронбаха для NPI-14 становить 0,69. Перевірка ретестової надійності NPI-14 свідчить про високий рівень надійності української версії. Отримані кореляції NPI-14 зі шкалами опитувальника нарцистичного захоплення і суперництва (NARQ-S) та шкалою вразливого нарцизму (HSNS) свідчать на користь конструктивної валідності української версії NPI. Однофакторна структура, ретестова надійність та внутрішня узгодженість шкали «Опитувальника особистісного нарцизму» (NPI-14) дають підстави констатувати стійкість отримуваних результатів у часі та можливість отримати фаховий інструмент

для наукового дослідження зростаючих нарцистичних тенденцій в українському суспільстві.

Ключові слова: нарцизм; грандіозний нарцизм; вразливий нарцизм; стратегії нарцистичної саморегуляції; самооцінка.

ADAPTATION OF THE SHORT FORM OF NARCISSISTIC PERSONALITY INVENTORY (NPI-16) INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE: PSYCHOMETRIC INDICATORS ANALYSIS

Nataliya I. Pylat

Ph.D. in Psychology, Docent, Associate Professor, Department of Psychology and Psychotherapy, Ukrainian Catholic University, Faculty of Health Sciences, Lviv, Ukraine

ORCIDID0000-0003-1174-8308

nataliya.pylat@ucu.edu.ua

Oksana M. Senyk

Ph.D. in Psychology, Docent, Associate Professor, Department of Psychology and Psychotherapy, Ukrainian Catholic University, Faculty of Health Sciences, Lviv, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-1657-4490

osenyk@ucu.edu.ua

Iryna S. Kryvenko

Ph.D. in Psychology, Docent, Associate Professor, Department of Psychology and Psychotherapy, Ukrainian Catholic University, Faculty of Health Sciences, Lviv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-7558-5440

i.horbal@ucu.edu.ua

According to semantic analysis of speech constructions as markers of narcissism in different cultures, the work aims to test and validate the short form of Narcissistic Personality Inventory (NPI-16) among a Ukrainian sample. The short unidimensional measure of the narcissism NPI-16 (NPI-16; Ames, Rose, & Anderson, 2006) reflects four theoretical constructs, based on Emmons (1987) and Ruskin & Terry (1988) theories of narcissism: exploitativeness/entitlement, self-absorption/self-admiration, authority, and self-sufficiency. The study also used the Narcissistic Admiration and Rivalry Questionnaire Short Scale (NARQ-S; Back et al., 2013), the Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS; Hendin & Cheek, 1997), and Rosenberg self-esteem scale (RSE; Rosenberg, 1965). The study involved 992 people aged 17 to 60 years ($M = 24.97$), 26.3% men and 71.5% women (2.2% of respondents did not indicate their gender). The Ukrainian version of the questionnaire was reduced to fourteen statements (NPI-14), because statements №5 and №16 do not contribute to the overall indicator of narcissism in the Ukrainian sample. The α -Cronbach index for NPI-14 is 0.69. The retest reliability shows a high level of reliability of the Ukrainian version. The correlations between NPI-14 scales and the Narcissistic Admiration and Rivalry Questionnaire scales and the Hypersensitive Narcissism Scale testify constructive validity of the Ukrainian NPI-14. The NPI-14 has good internal, discriminant, and predictive validity and can serve as a short measure of narcissism in Ukrainian.

Keywords: narcissism; grandiose narcissism; sensitive narcissism; self-esteem.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві спостерігається стійка тенденція до нарцизму: постійне намагання бути найкращим, пошук захоплення і визнання з боку інших є характерними ознаками XXI століття, яке дослідники встигли охарактеризувати як епоху нарцизму (Twenge, & Campbell, 2009). За даними досліджень, понад половину студентів американських коледжів у 2000-х роках демонструють вищі показники особистісного нарцизму, ніж студенти у 1980-х роках, а ступінь вираженості симптомів

нарцисизму у молоді є приблизно втричі вищим, ніж у старшого покоління (Twenge, Konrath, Foster, Campbell, & Bushman, 2008).

Для молодих людей важливо, щоб інші думали про них та ставилися до них позитивно. Так, публікації в соціальних мережах вони роблять з єдиною метою – отримати схвалення від інших. Психолінгвістичний аналіз змін у самопрезентації молодих людей дає змогу зробити висновки, що вага твердження «Я важлива людина» в образі Я збільшилася з 12 % у 1963 р. до 80 % у 1992 р. (Newsom, Archer, Trumbetta, & Gottesman, 2003). За даними Твендж, Кембела і Джентіле, нещодавно видані книги порівняно з попередніми виданнями відрізняються більш самоцентричною мовою. Наприклад, особисті займенники «я» вживаються частіше, ніж «ми» (Twenge, Campbell, & Gentile, 2013). До того ж використання нарцистичних фраз, на кшталт «Я найкращий», суттєво зросла між 1960 та 2008 роками (Vater, Moritz, & Roepke, 2018). Зростання рівня нарцисизму відображається також у пісенній ліриці та сильнішій орієнтації на славу в телешоу. Згідно з опитуваннями, перша трійка «найкращих речей у світі» для молодих нарцисів включає бажання: «бути знаменитістю», «добре виглядати» і «бути багатим» (Twenge, & Campbell, 2009).

Дослідження нарцистичних тенденцій є актуальним завданням, оскільки дає змогу проаналізувати всі виклики сьогодення та скласти прогнози розвитку суспільства майбутнього. На особливу увагу заслуговує семантичний аналіз тексту методики, а саме кроскультурний аналіз мовленнєвих конструкцій, які є маркерами нарцисизму в різних культурах. Переклад українською мовою та культурна адаптація опитувальника особистісного нарцисизму (16-item Narcissistic Personality Inventory, NPI-16) дасть змогу отримати якісний психодіагностичний інструментарій в українськомовній психології, що важливо в контексті надання психологічної допомоги, використання в психологічній консультаційній практиці та проведення наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виокремлення нерозв'язаних частин загальної проблеми. Теоретична концептуалізація нарцисизму та його вимірювання є надзвичайно проблематичним завданням у сучасній психології. Нарцисизм усе частіше трактують як комплекс особистісних якостей і процесів, які зумовлюють грандіозне, проте вразливе відчуття власного Я та характеризуються суттєвим прагненням до успіху і соціального схвалення. В останніх дослідженнях клінічні вимірювання нарцисизму трансформуються у вимірювання нарцисизму як особистісної властивості, яка демонструє надзвичайну здатність передбачати широкий спектр залежних змінних – від емоційної реактивності до самооцінки результативності (Ames, Rose, & Anderson, 2006).

Одне з найважливіших питань, що викликає бурхливу дискусію, стосується розмежування «нормального» і «патологічного» нарцисизму. Нормальний нарцисизм відображає високу самооцінку та позитивне ставлення до себе і є особистісною характеристикою, тоді як патологічний нарцисизм свідчить про клінічно значущі порушення, що виникають із крихкого відчуття себе (Pincus, Ansell, Pimentel, Cain, Wright, & Levy, 2009). Для вимірювання нормального і патологічного нарцисизму в сучасних дослідженнях використовують два найбільш відомі опитувальники – опитувальник особистісного нарцисизму (NPI) (Raskin, & Terry, 1988) та опитувальник патологічного нарцисизму (PNI) (Pincus et al, 2009). Максвелл, Доннелан, Хопвуд та Аккерман у своєму дослідженні спробували порівняти результати, отримані за допомогою цих двох опитувальників. За підсумками дослідження 586 студентів коледжу виявлено доволі слабкий зв'язок між показниками опитувальника особистісного нарцисизму (NPI) і патологічного нарцисизму (PNI), проте кореляції між певними підшкалами цих двох опитувальників були більшими. Зауважено негативний кореляційний зв'язок самооцінки з патологічним нарцисизмом опитувальника PNI, проте позитивний зв'язок – з особистісним нарцисизмом опитувальника NPI (Maxwell, Donnellan, Hopwood, & Ackerman, 2011).

Опитувальник особистісного нарцисизму (NPI) вимірює нарцисизм як властивість особистості, а сама методика є інструментом дослідження, призначеним для вимірювання індивідуальних відмінностей (Raskin, & Terry, 1988). Оскільки NPI базувався на

багатогранній концептуалізації нарцисизму, його автори визначили сім показників у структурі нарцисизму (авторитетність/authority, самодостатність/self-sufficiency, вищість/superiority, експібіціонізм/exhibitionism, експлуатативність/exploitativeness, марносластво/vanity та винятковість/entitlement), які пізніше було зведено до чотирьох факторів: лідерство/авторитет (leadership/authority, LA), вищість/зарозумілість (superiority/ arrogance, SA), самозаглиблення/самозахоплення (self-absorption/self-admiration, SS) та експлуатативність/винятковість (exploitativeness/entitlement, EE). Подальші дослідження виявили, що така чотирифакторна модель є доволі нестабільною, тому Акерман і його колеги запропонували трифакторну структуру методики: лідерство/авторитет (leadership/authority, LA), грандіозний експібіціонізм (grandioseexhibitionism, GE) та винятковість/експлуатативність (entitlement/exploitativeness, EE) (Ackerman et al., 2011). Два фактори, зокрема лідерство/авторитет (LA) і грандіозний експібіціонізм (GE), пов'язані з такими характеристиками особистості, як екстраверсія, стійкість до цілей та самооцінка, тоді як фактор винятковість/експлуатативність (EE) пов'язаний з більш негативними характеристиками, такими як низька емпатія, низька самооцінка, агресивність, нейротизм, макіавеллізм та антисоціальні тенденції (Ackerman et al., 2011; Gentile et al., 2013; Ĵemojtet et al., 2019).

Водночас більшість досліджень нарцисизму показували вагомі результати, використовуючи загальні показники NPI, а не окремі шкали методики. Зокрема, Уоллес і Баумейстер з'ясували, що загальні показники NPI були стабільно більш прогнозованими за будь-який із факторів методики (Wallace, & Baumeister, 2002). Тому дослідники спробували зосередитися на загальному показнику нарцисизму та запропонували коротші версії опитувальника особистісного нарцисизму NPI-40. Було створено дві короткі версії NPI-40: NPI-16 (Ames, Rose, & Anderson, 2006) та NPI-13 (Gentile et al., 2013).

Опитувальник особистісного нарцисизму NPI-16 підходить для досліджень, орієнтованих на оцінку загального показника нарцисизму. NPI-16 відображає чотири теоретичні конструкти на основі теорій нарцисизму Еммонса (1987) і Раскіна й Террі (1988): експлуатативність/винятковість (exploitiveness/entitlement) та самозаглиблення/самозахоплення (self-absorption/self-admiration), владу (authority) і самовдосконалення (self-sufficiency) (Emmons, 1987; Raskin, & Terry, 1988). Щоб зберегти надійність NPI, автори скоротили методику до 16 пар тверджень.

Іншу скорочену версію опитувальника особистісного нарцисизму NPI-13 теж було створено на основі NPI-40, включаючи як загальний показник нарцисизму, так і три його субшкали: лідерство/авторитет, грандіозний експібіціонізм та винятковість/експлуатативність. Джентіле з колегами провели аналіз обох методик та виявили, що обидві короткі методики мають добру конвергентну і дискримінантну валідність та достатню загальну надійність (Gentile et al., 2013). Опитувальник нарцисизму NPI-13 широко використовується в кроскультурних дослідженнях (Ĵemojtet et al., 2019). Відмінність цих двох коротких версій опитувальника NPI полягає в теоретико-методологічній основі. NPI-13 є коротким варіантом оригінального NPI-40 та ґрунтується на концепції нарцисизму Раскіна і Террі (1988). Натомість NPI-16 поєднує в собі теорії Раскіна, Террі (1988) та Еммонса (1987). У цьому дослідженні ми обрали опитувальник грандіозного нарцисизму (16-item Narcissistic Personality Inventory, NPI-16), поставивши завдання перекласти його українською мовою та здійснити культурну адаптацію.

Мета роботи – культурна адаптація та апробація короткої версії опитувальника особистісного нарцисизму (NPI-16) українською мовою на основі семантичного аналізу мовленнєвих конструкцій як маркерів нарцисизму в різних культурах.

Виклад основного матеріалу дослідження

Опис вибірки і процедури дослідження. Усього в дослідженні взяли участь 992 особи віком від 17 до 60 років ($M=24,97$), з них 26,3 % чоловіків і 71,5 % жінок (2,2 % досліджуваних не зазначили своєї статі). Розподіл за віком характеризується правосторонньою асиметрією, що свідчить про переважання у вибірці молодших за віком

учасників, причому чоловіки виявилися статистично значуще молодшими від жінок ($M_{ч}=22,32$, $M_{ж}=25,65$, $p<0,001$).

Методики дослідження

Опитувальник особистісного нарцисизму, NPI-16 (16-item Narcissistic Personality Inventory) (Ames, Rose, & Anderson, 2006). Методика містить 16 пар тверджень; з кожної пари досліджуваний має обрати ту, яка найбільше характеризує його. Частина виборів, що збігаються з ключем, визначає міру нарцисизму (показник у діапазоні від 0 до 1). Українську версію NPI було створено відповідно до процедури культурно-мовної адаптації психологічних тестів (Beaton et al., 2000): 1) носіями української мови зроблено два незалежні прямі переклади опитувальника з англійської на українську мову, 2) експертною групою здійснено лінгвістичний аналіз перекладів і створено перший узгоджений варіант опитувальника українською мовою, 3) носіями англійської мови здійснено два незалежні зворотні переклади узгодженого варіанта з української мови на англійську, 4) проведено семантичне порівняння отриманих зворотних перекладів з оригіналом опитувальника, 5) на основі здійсненого аналізу створено пре-фінальну версію українського NPI, 6) з метою перевірки зрозумілості тверджень українського NPI проведено пілотне дослідження, у якому взяли участь 30 студентів 2-4 курсів Українського католицького університету (факультету наук про здоров'я, програми психологія). За результатами обговорення розуміння тверджень опитувальника було внесено зміни у формулювання твердження № 11 (слово «похизуватися» змінено на повипендрюватися), відтак створено остаточну версію українського NPI. Фінальну версію опитувальника використано для збирання даних, щоб перевірити показники надійності і валідності отриманого інструменту. Дані дослідження зібрано в період з листопада 2018 р. по липень 2019 р. Участь у дослідженні була добровільною, учасники були поінформовані про анонімність та конфіденційність індивідуальних результатів, утім бажаючі мали можливість залишити контактну інформацію для участі в ретесті та для отримання індивідуальних результатів.

Окрім української версії NPI, учасники дослідження заповнили ряд опитувальників, на підставі зіставлення результатів з якими стало можливим здійснення конструктивної та критеріальної валідності опитувальника.

Опитувальник нарцистичного захоплення і суперництва – Narcissistic Admiration and Rivalry Questionnaire, Short (NARQ-S) (Back et al., 2013) (N = 969). Методика із 6 тверджень призначена для вивчення типових стратегій нарцистичної саморегуляції. Показники внутрішньої узгодженості для шкали «захоплення» $b = 0,71$, для шкали «суперництво» $b = 0,56$.

Опитувальник вразливого нарцисизму – The Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS) (Hendin, & Cheek, 1997) (N = 969) містить 10 тверджень. Опитувальник призначений для визначення рівня вразливого (сенситивного) нарцисизму, який, за даними досліджень, не завжди лінійно негативно пов'язаний з показниками, що вимірює NPI (Jauk et al., 2017). У цьому дослідженні показник надійності шкали HSNS $b = 0,61$.

Шкала самооцінки Розенберга – Rosenberg Self Esteem (RSE) (Rosenberg, 1965) (N = 912) – 10-пунктний моношкальний опитувальник для визначення загального рівня самооцінки. Показник надійності $b = 0,83$.

Для валідації української версії NPI застосовано дескриптивний аналіз, аналіз головних компонент і конфірматорний факторний аналіз (КФА) з метою перевірки факторної структури опитувальника, розраховано б-Кронбаха для перевірки гомогенності шкали, проведено кореляційний аналіз для перевірки ретестової надійності та критеріальної валідності опитувальника. Також використано моделі ANOVA для перевірки відмінностей у рівні нарцисизму залежно від віку і статі досліджуваних. Статистичні обчислення здійснено за допомогою IBM SPSS Statistics 26.

Результати дослідження

Аналіз частот показав, що в нашій вибірці майже у 50 % осіб рівень нарцисизму нижчий, ніж 1/3 від максимального показника за шкалою, а у 80 % осіб від загальної вибірки рівень грандіозного нарцисизму перебуває в межах половини від максимального значення за

шкалою. За допомогою критеріїв Колмогорова – Смирнова і Шапіро – Вілка визначено, що розподіл змінної грандіозного нарцисизму відрізняється від нормального ($D = 0,09$ $p < 0,01$; $SW-W = 0,98$ $p < 0,001$). Однак відомо, що у випадку великих обсягів вибірки критерії Колмогорова – Смирнова і Шапіро – Вілка характеризуються гіперчутливістю і виявляють найменше відхилення від нормальності, тому для прийняття остаточного рішення здійснено перевірку асиметрії та ексцесу змінної грандіозного нарцисизму, які виявилися в межах норми ($A_s = 0,25$, $E_x = -0,41$). Відтак для перевірки ретестової надійності та критеріальної валідності, а також виявлення відмінностей у рівні нарцисизму залежно від віку і статі прийнято рішення застосовувати параметричні методи аналізу даних.

Перевірка гомогенності і факторної структури опитувальника. Щоб перевірити внутрішню узгодженість шкали, було обчислено коефіцієнт б-Кронбаха, який дорівнював 0,66, що порівняно з коефіцієнтом б-Кронбаха 0,65 в оригінальному дослідженні шкали NPI-16 у роботі Амеца, Рос та Андерсона свідчить про прийнятний рівень гомогенності (Ames, Rose, & Anderson, 2006; Митина, 2015).

Подальший аналіз показав, що б-Кронбаха зростає, якщо з опитувальника видалити твердження № 5 і № 16, натомість видалення будь-якого іншого твердження знижує загальний коефіцієнт гомогенності (табл. 1). Твердження № 5 і № 16 також характеризуються найнижчими коефіцієнтами кореляції із середнім показником за рештою тверджень (т. зв. «item-total correlation test», $r = 0,08$ і $r = 0,05$, відповідно) (табл. 1).

Таблиця 1

б-Кронбаха і факторні навантаження для тверджень української версії NPI

№ твердження	Alpha if item deleted	Item-total correlation test	Аналіз головних компонент	КФА навантаження
1	0,63	0,35	0,54	0,21*
2	0,62	0,43	0,65	0,21*
3	0,63	0,35	0,51	0,20*
4	0,64	0,30	0,42	0,16*
5	0,67	0,08	0,08	0,04
6	0,65	0,19	0,32	0,13*
7	0,65	0,18	0,24	0,08*
8	0,65	0,20	0,36	0,12*
9	0,63	0,35	0,49	0,20*
10	0,65	0,21	0,36	0,13*
11	0,64	0,27	0,39	0,15*
12	0,65	0,22	0,32	0,11*
13	0,65	0,26	0,37	0,13*
14	0,63	0,39	0,53	0,19*
15	0,63	0,37	0,60	0,17*
16	0,67	0,05	0,04	0,03

Примітка: Alpha if item deleted – значення б-Кронбаха для шкали за умови видалення відповідного твердження; item-total correlation test – коефіцієнт кореляції відповідного твердження із середнім показником за рештою тверджень; КФА навантаження – навантаження відповідно до результатів конфірмаційного факторного аналізу, значущі навантаження: * $p < 0,01$.

Відповідно до концепції NPI як одновимірної шкали проведено аналіз головних компонент для однофакторної моделі опитувальника. Виявлено, що три твердження – № 5, 7 і 16 – дістали навантаження менші, ніж 0,3. Серед них твердження № 5 і № 16 мали навантаження менші, ніж 0,1. Результати конфірмаційного факторного аналізу також показали, що навантаження для пункту № 16 не є значущим ($p = 0,084$), а для пункту № 5 рівень значущості є нижчим від 0,01 ($p = 0,035$), натомість факторні навантаження всіх інших тверджень опитувальника є статистично значущими при $p < 0,001$ (див. табл. 1).

Враховуючи отримані результати аналізу головних компонент і конфірматорного факторного аналізу та зважаючи на низькі показники узгодженості для пунктів № 5 і № 16, прийнято рішення перевірити також інші індекси відповідності КФА як для вихідного 16-пунктового рішення шкали, так і для 14-пунктової моделі, яка не включає тверджень № 5 і №16 (табл. 2).

Таблиця 2

Індекси відповідності КФА для 16- і 14-пунктового рішення української версії NPI

Примітка: χ^2 – статистика χ^2 -квадрат; df – degrees of freedom – кількість ступенів свободи; $\chi^2 / (df)$ – відношення показника χ^2 -квадрат до кількості ступенів свободи, рекомендоване значення $\chi^2 / (df) < 3,0$; GFI – Joreskog Goodness of Fit Index – якість індекса відповідності Йорескога, значення $GFI > 0,95$ вважаються добрими, $0,95 > GFI > 0,90$ – прийнятний рівень, $GFI < 0,90$ – незадовільна якість моделі; CFI – Bentler Comparative Fit Index – порівняльний індекс відповідності Бентлера, значення $CFI > 0,95$ вважаються добрими, $0,95 > CFI > 0,90$ – прийнятний рівень, $CFI < 0,90$ – незадовільна якість моделі; NFI – Bentler-Bonett Normed Fit Index – нормований індекс відповідності Бентлера-Бонета, значення $NFI > 0,95$ вважаються добрими, $0,95 > NFI > 0,90$ – прийнятний рівень, $NFI < 0,90$ – незадовільна якість моделі; SRMR – Standardized Root Mean Square Residual – стандартизований середньоквадратичний залишок, значення $SRMR < 0,50$ свідчать про добру якість моделі, $0,50 < SRMR < 0,80$ – задовільний рівень, $SRMR > 0,80$ – незадовільна якість моделі; RMSEA – Steiger-Lind Root Mean Square Error of Approximation – середньоквадратична помилка наближення Стайгера-Лінда, значення $RMSEA < 0,50$ вказують на добру якість моделі, $0,50 < RMSEA < 0,80$ – задовільний рівень, $RMSEA > 0,80$ – незадовільна якість моделі (Hu, & Bentler, 1999).
 Жирним шрифтом виділено незадовільні значення індексів відповідності.

Як видно з табл. 2, однофакторна модель КФА для 16-пунктового наповнення шкали характеризується низкою незадовільних значень індексів відповідності: відношення статистики χ^2 -квадрат до кількості ступенів свободи, а також значення CFI та NFI лежать поза допустимими межами. Натомість усі індекси для 14-пунктової моделі української версії шкали лежать у рекомендованих межах доброго і прийнятного рівнів відповідності (Hu, & Bentler, 1999). Таким чином, результати всіх проведених аналізів показують, що твердження № 5 і № 16 не роблять значущого внеску у загальний показник нарцисизму, а навпаки, погіршують психометричні показники української версії NPI. Вихідна 16-пунктова модель українського NPI характеризується суттєво гіршими показниками конструктної валідності і надійності (гомогенності) порівняно з 14-пунктовим складом шкали. Відтак було прийнято рішення вилучити твердження № 5 і № 16 з української версії NPI і скоротити кількість пунктів до чотирнадцяти. Перевірка гомогенності для українського NPI-14 показала, що б-Кронбаха становить 0,69. Перевірка ретестової надійності NPI-14 здійснювалася з інтервалом 4 тижні на вибірці чисельністю 117 осіб. Отримано високий коефіцієнт кореляції між двома замірами: $r = 0,83$, $p < 0,001$, що свідчить про високий рівень ретестової надійності української версії NPI.

Перевірка валідності NPI-14. Як було показано в табл. 2, однофакторна модель NPI-14 характеризується добрим рівнем відповідності, що свідчить про високий рівень конструктної валідності української версії шкали. Додатковими показниками тут стали кореляції NPI-14 зі шкалами опитувальника нарцистичного захоплення і суперництва (NARQ-S) та шкалою вразливого нарцисизму (HSNS). Оскільки для жодної методики немає

повних офіційно опублікованих адаптацій українською мовою, для перекладених українською відповідно до алгоритму культурно-мовної адаптації психологічних тестів (Beaton et al., 2000) опитувальників HSNS та NARQ-S (а також для перекладу шкали Розенберга, здійсненого на базі Українського інституту когнітивно-поведінкової терапії, УІКПТ) (2012) проведено перевірку внутрішньої узгодженості тверджень (зазначено в описі інструментарію дослідження). Дотримана процедура перекладу та отримані показники гомогенності для згаданих опитувальників дають можливість зробити висновок про високий рівень надійності українського варіанта цих шкал, а тому вони можуть бути використані для перевірки валідності NPI-14.

Отримано значущі прямі кореляції NPI-14 зі шкалами «Захоплення» і «Суперництво» опитувальника NARQ-S ($r = 0,49$ і $r = 0,24$ відповідно, $p < 0,001$). У цій же досліджуваній групі виявлено обернений статистично значущий зв'язок між шкалами NPI-14 і HSNS ($r = 0,15$, $p < 0,001$). Отримані результати свідчать на користь конструктивної валідності української версії NPI.

Незважаючи на те, що розподіл NPI-14 відрізняється від нормального, для визначення статевих і вікових відмінностей у рівні грандіозного нарцисизму було використано моделі ANOVA, які характеризуються достатньою надійністю навіть за умови відсутності стандартного нормального розподілу ознаки. Залежною змінною був рівень грандіозного нарцисизму, незалежним предиктором – стать і вік як коваріат, оскільки виявлено значущу кореляцію змінної віку з рівнем грандіозного нарцисизму ($r = -0,15$, $p < 0,001$). Результати аналізу показали, що рівень грандіозного нарцисизму не залежить від статі ($F(1, 967) = 1,44$, $p = 0,23$, $\eta^2 = 0,001$), однак дисперсія грандіозного нарцисизму залежить від віку ($F(1,967) = 10,64$, $p = 0,001$, $\eta^2 = 0,011$): зі збільшенням віку знижується рівень грандіозного нарцисизму.

Під час перевірки критеріальної валідності зовнішніми критеріями стали показник рівня самооцінки, замір якого здійснювався з використанням перекладу шкали самооцінки Розенберга (Rosenberg, 1965), та соціодемографічні показники (вік, стать) досліджуваних. Коефіцієнт кореляції NPI-14 зі шкалою самооцінки Розенберга розраховано на вибірці з 912 осіб; він становить $r = 0,30$ ($p < 0,001$). Інший незалежний предиктор – змінна віку – також виявив значущу обернену кореляцію з рівнем грандіозного нарцисизму ($r = -0,15$, $p < 0,001$), тобто дисперсія грандіозного нарцисизму залежить від віку ($F(1,967) = 10,64$, $p = 0,001$, $\eta^2 = 0,011$): зі збільшенням віку знижується рівень грандіозного нарцисизму. Крім того, результати дисперсійного аналізу показали, що рівень грандіозного нарцисизму не залежить від статі ($F(1, 967) = 1,44$, $p = 0,23$, $\eta^2 = 0,001$). У підсумку можна констатувати добру критеріальну валідність опитувальника.

Дискусії

Результати дослідження показали, що українська версія шкали особистісного нарцисизму має добрі психометричні характеристики. Проте вона відрізняється від оригіналу кількістю пунктів: аналіз внутрішньої узгодженості та факторної структури шкали показали, що твердження № 5 і № 16 не працюють на цю шкалу і не роблять значущого внеску в загальний показник нарцисизму. Тому було прийнято рішення вилучити ці пункти з української версії шкали, у результаті чого кількість тверджень зменшилася до чотирнадцяти.

Характеристики дизайну або методології, які вплинули на інтерпретацію результатів дослідження. Вилучені пари тверджень № 5 («Я багато чого очікую від інших / I expect a great deal from other people»), «Я люблю робити щось для інших / I like to do things for other people») та № 14 («Я наполягаю, щоб мене поважали настільки, наскільки я заслуговую / I insist upon getting the respect that is due me», «Я зазвичай отримую повагу, на яку заслуговую / I usually get the respect that I deserve») стосуються показника винятковості/entitlement, у теоретичному конструкті: експлуатативність/винятковості (exploitiveness/entitlement) повної методики NPI-40: твердження № 24 і твердження №14, відповідно (Raskin, & Terry, 1988).

Решта тверджень стосується шкал: влада/authority – № 1, 9; демонстративність/exhibitionism – № 2, 12, 15; вищість/superiority – № 3, 13, 14; експлуатація/exploitativeness – № 4, 8, 11; самодостатності/self-sufficiency – № 6, 7, 10. Таким чином, в українській версії відображено п'ять із семи показників, запропонованих Раскіном і Террі: влада (authority), демонстративність (exhibitionism), самодостатність (self-sufficiency), вищість (superiority) та експлуатативність (exploitativeness) (Raskin, & Terry, 1988). Якщо говорити про чотирифакторну модель нарцисизму, то твердження методики представляють усі чотири фактори: лідерство/авторитет – питання № 1, 2, 9, 15; вищість/зарозумілість – питання № 8, 10, 11, 12; самозаглиблення/самозахоплення – питання № 3, 6, 13, 14 та експлуатативність/винятковість – питання № 4, 7. Разом з тим в українській версії опитувальника вилучено твердження, які стосуються показника винятковість/entitlement, що наголошує на відстоюванні особою власних прав та очікувань і її впевненості в тому, що вона заслуговує на більше, ніж інші.

Незважаючи на те, що нарцисизм і винятковість/entitlement корелюють між собою, вони передбачають різні моделі міжособистісних стосунків. Обидва конструкти поділяють егоцентричну орієнтацію, проте суттєво відрізняються з точки зору орієнтації на інших. За визначенням Роуз та Анастасіо, нарцисизм – це насамперед Я-образ, тоді як винятковість – це Я-образ у ставленні до інших; нарцисизм же не передбачає високої потреби в інших, винятковість/entitlement безпосередньо пов'язана з іншими, адже, відокремлюючи себе від них, особа підкреслює власну унікальність (Rose, & Anastasio, 2014). Вилучення показника «винятковість» є стимулом для подальших дослідження показника винятковість/entitlement в українській культурній адаптації нарцисизму як особистісного конструкта.

Структуру української версії NPI було перевірено за допомогою конфірмаційного факторного аналізу, який показав добрий рівень відповідності зібраних емпіричних даних однофакторній моделі шкали. Отримані результати відповідають теоретичній концепції NPI-16.

Обмеження дослідження. Дескриптивний аналіз показав, що показники особистісного нарцисизму не розподіляються нормально у вибірці з дорослих осіб і 80% респондентів мають рівень грандіозного нарцисизму, нижчий від середнього. Виявлено також, що нарцисизм обернено пов'язаний з віком. Тенденцію до зниження рівня нарцисизму у старших людей та зростання його у молоді підтверджують у своїх дослідженнях Фостер, Кемпбел і Твенж (Foster, Campbell, & Twenge, 2003). Робертс, Едмондс і Гріялва запропонували гіпотезу, що причиною зменшення нарцисизму з віком може бути той факт, що нарцистична поведінка, яка не передбачає зобов'язань щодо інших, суперечить нормальним способам взаємодії та коригується з віком (Roberts, Edmonds, & Grijalva, 2010). Виявлення аналогічної тенденції серед наших респондентів є показником критеріальної валідності українськомовної версії опитувальника NPI. Ще одним критерієм для аналізу цього психометричного показника був рівень самооцінки досліджуваних, що очікувано повинен бути вищим за умови вищих показників грандіозного нарцисизму. Такий зв'язок підтверджено наявністю зв'язку між NPI-14 і шкалою самооцінки Розенберга. Грандіозний нарцисизм пов'язаний із позитивною Я-концепцією, високою самооцінкою, лідерством, особистісним успіхом, і водночас він корелює з проблемами у відносинах, агресією та шахрайством (Campbell, W. K., & Campbell, S. M., 2009). Зазначені риси можуть бути основою для подальших досліджень з використанням запропонованого опитувальника NPI-14.

Практична/соціальна значущість дослідження. Конструктну валідність української версії NPI підтверджено завдяки обчисленню коефіцієнтів кореляції між NPI-14 і шкалами NARQ-S та HSNS. Відповідно до припущення рівень нарцисизму значуще пов'язаний з обома типовими нарцистичними стратегіями саморегуляції – захопленням і суперництвом. Концепція захоплення та суперництва (NARQ) – це двовимірна модель процесу саморегуляції грандіозного нарцисизму, що диференціює два взаємопов'язані механізми саморегуляції: нарцистичне захоплення (зумовлене потребою самовдосконалення), і

нарцистичне суперництво (зумовлене потребою самозахисту) (Back, Кьфнер, Dufner, Gerlach, Rauthmann, & Denissen, 2013). Нарцистичне захоплення – це стратегія поведінки, що супроводжується сподіванням на велич, що можна висловити гаслом «Нехай інші захоплюються мною!». Натомість нарцистичне суперництво є антагоністичною стратегією, що супроводжується страхом невдачі та ілюструється гаслом «Не дозволяй іншим себе знищити!». За результатами дослідження обидві стратегії притаманні особам із схильністю до високого рівня грандіозного нарцисизму, тож цей результат підтверджує змістову відповідність вимірюваного шкалою NPI-14 конструкта.

Культурна українськомовна адаптація опитувальника особистісного нарцисизму (16-item Narcissistic Personality Inventory, NPI-16) дасть змогу отримати якісний психодіагностичний інструментарій в українськомовній психології, що важливо для психологічної консультативної практики та проведення наукових досліджень нарцистичних тенденцій сучасної молоді і прогнозування розвитку суспільства майбутнього.

Персональний внесок авторів. Дизайн дослідження: Наталія Пилат, Оксана Сенік, Ірина Кривенко; збирання емпіричних даних: Наталія Пилат, Оксана Сенік, Ірина Кривенко; статистичний аналіз даних: Оксана Сенік, написання тексту статті: Наталія Пилат; редагування тексту: Ірина Кривенко, Оксана Сенік, Наталія Пилат.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження підтвердило однофакторну структуру опитувальника особистісного нарцисизму (NPI-14). Внутрішня узгодженість шкали NPI-14 свідчить про надійність запропонованого перекладу опитувальника, що не поступається оригінальній версії шкали. Ретестова надійність шкали перебуває на високому рівні, що дозволяє констатувати стійкість отримуваних результатів у часі і дає підстави використовувати NPI-14 як у наукових цілях, так і в клінічній практиці для первинної скринінгової діагностики рівня й динаміки грандіозного нарцисизму особистості.

Подяка. Дослідження проведено за підтримки Благодійного фонду «Повір у себе» в рамках програми дослідницьких грантів викладачам та іншим працівникам Українського католицького університету. Автори висловлюють подяку родині Іванчик, засновникам фонду «Повір у себе», за фінансову підтримку; Українському католицькому університету за створення умов для проведення дослідження; колегам і добрим друзям: Христині Чепак, Лілії Юрчишин, Галині Петрик та Маркіяну Дмитерку за підтримку в перекладі методики; Олені Синчак за допомогу з мовною валідацією перекладу.

Список використаних джерел

- Митина, О. В. (2015). Альфа Кронбаха: когда и зачем ее считать . В Н. А. Батурич (отв. ред) и др., *Современная психодиагностика России. Преодоление кризиса: сборник материалов 3-й Всероссийской конференции по психологической диагностике: в 2 т. Т. 1* (с. 232–240). Челябинск: Издательский центр ЮУрГУ.
- Ackerman, R. A., Witt, E. A., Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., & Kashy, D. A. (2011). What does the narcissistic personality inventory really measure? *Assessment*, 18, 67–87. doi:10.1177/10731911110382845
- Ames, D. R., Rose, P., & Anderson, C. P. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *Journal of research in personality*, 40(4), 440–450.
- Back, M. D., Кьфнер, A. C., Dufner, M., Gerlach, T. M., Rauthmann, J. F., & Denissen, J. J. (2013). Narcissistic admiration and rivalry: Disentangling the bright and dark sides of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(6), 1013.
- Beaton D. E., Bombardier C., Guillemin F., & Ferraz M. B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *SPINE*, 25(24), 3186–3191. doi: 10.1097/00007632-200012150-00014.
- Campbell, W. K., & Campbell, S. M. (2009). On the self-regulatory dynamics created by the peculiar benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity*, 8, 214–232. <http://dx.doi.org/10.1080/15298860802505129>

- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 11–17.
- Foster, J. D., Campbell, W. K., & Twenge, J. M. (2003). Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the world. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 469–486.
- Gentile, B., Miller, J. D., Hoffman, B. J., Reidy, D. E., Zeichner, A., & Campbell, W. K. (2013). A test of two brief measures of grandiose narcissism: The Narcissistic Personality Inventory–13 and the Narcissistic Personality Inventory–16. *Psychological Assessment*, 25, 1120–1136. doi:10.1037/a0033192
- Hendin, H. M., & Cheek, J. M. (1997). Assessing hypersensitive narcissism: A reexamination of Murray's Narcism Scale. *Journal of research in personality*, 31(4), 588–599.
- Hu, L.-T., Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. doi: 10.1080/10705519909540118.
- Jauk, E., Weigle, E., Lehmann, K., Benedek, M., & Neubauer, A. C. (2017). The relationship between grandiose and vulnerable (hypersensitive) narcissism. *Frontiers in Psychology*, 8, 1600.
- Kaufman, S. B., Weiss, B., Miller, J. D., Campbell, W. K. (2018). Clinical correlates of vulnerable and grandiose narcissism: a personality perspective. *Journal of Personality Disorders*, 32, 2018, 384, 1–10.
- Maxwell, K., Donnellan, M. B., Hopwood, C. J., & Ackerman, R. A. (2011). The two faces of Narcissus? An empirical comparison of the Narcissistic Personality Inventory and the Pathological Narcissism Inventory. *Personality and Individual Differences*, 50(5), 577–582.
- Newsom, C. R., Archer, R. P., Trumbetta, S., & Gottesman, I. I. (2003). Changes in adolescent response patterns on the MMPI/MMPI-A across four decades. *Journal of Personality Assessment*, 81(1), 74–84. doi: 10.1207/S15327752JPA8101_07. 2003-99679-007. PMID: 12842804
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G., & Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the pathological narcissism inventory. *Psychological assessment*, 21(3), 365.
- Raskin, R., & Terry, H. (1988). Narcissistic Personality Inventory-40 (NPI-40). A Principal-Components Analysis of the Narcissistic Personality Inventory and Further Evidence of Its Construct Validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 690–902.
- Roberts, B. W., Edmonds, G., & Grijalva, E. (2010). It is developmental me, not generation me: Developmental changes are more important than generational changes in narcissism – Commentary on Trzesniewski & Donnellan (2010). *Perspectives on Psychological Science*, 5(1), 97–102.
- Rogoza, R., Ćemojtel-Piotrowska, M., Kwiatkowska, M. M., & Kwiatkowska, K. (2018). The Bright, the Dark, and the Blue Face of Narcissism: The Spectrum of Narcissism in Its Relations to the Metatracts of Personality, Self-Esteem, and the Nomological Network of Shyness, Loneliness, and Empathy. *Frontiers of Psychology*, 9, 343. doi: 10.3389/fpsyg.2018.00343.
- Rose, K. C., & Anastasio, P. A. (2014). Entitlement is about 'others', narcissism is not: Relations to sociotropic and autonomous interpersonal styles. *Personality and Individual Differences*, 59, 50–53.
- Rosenberg, M. (1965). Rosenberg self-esteem scale (RSE). Acceptance and commitment therapy. *Measures package*, 61(52), 18.
- Twenge, J., Konrath, S., Foster, J., Campbell, W., Bushman, B. (2008). Egos Inflating over time: meta-analysis of the narcissistic personality inventory. *Journal of Personality*, Vol. 76, № 4, 875–902. doi: 10.1111/j.1467-6494.2008.00507.x
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2009). *The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement*. New York, NY: Simon and Schuster.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Gentile, B. (2013). Changes in pronoun use in American books and the rise of individualism, 1960-2008. *Journal of cross-cultural psychology*, 44(3), 406–415.
- Vater, A., Moritz, S., & Roepke, S. (2018). Does a narcissism epidemic exist in modern western societies? Comparing narcissism and self-esteem in East and West Germany. *PloS one*, 13(1). doi:[10.1371/journal.pone.0198386](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0198386).
- Wallace, H. M., & Baumeister, R. F. (2002). The performance of narcissists rises and falls with perceived opportunity for glory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 819–834.

Zemojtel-Piotrowska, M., Piotrowski, J., Rogoza, R., Baran, T., Hitokoto, H., & Maltby, J. (2019). Cross-cultural invariance of NPI-13: Entitlement as culturally specific, leadership and grandiosity as culturally universal. *International Journal of Psychology*, 54(4), 439–447.

References

- Ackerman, R. A., Witt, E. A., Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., & Kashy, D. A. (2011). What does the narcissistic personality inventory really measure? *Assessment*, 18, 67–87. doi:10.1177/1073191110382845 (in English)
- Ames, D. R., Rose, P., & Anderson, C. P. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *Journal of research in personality*, 40(4), 440–450. (in English)
- Back, M. D., Кьфнер, A. C., Dufner, M., Gerlach, T. M., Rauthmann, J. F., & Denissen, J. J. (2013). Narcissistic admiration and rivalry: Disentangling the bright and dark sides of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(6), 1013. (in English)
- Beaton, D. E., Bombardier, C., Guillemin, F., & Ferraz, M. B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *SPINE*, 25(24), 3186–3191. doi: 10.1097/00007632-200012150-00014. (in English)
- Campbell, W. K., & Campbell, S. M. (2009). On the self-regulatory dynamics created by the peculiar benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity*, 8, 214–232. <http://dx.doi.org/10.1080/15298860802505129>(in English)
- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 11–17.(in English)
- Foster, J. D., Campbell, W. K., & Twenge, J. M. (2003). Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the world. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 469–486. (in English)
- Gentile, B., Miller, J. D., Hoffman, B. J., Reidy, D. E., Zeichner, A., & Campbell, W. K. (2013). A test of two brief measures of grandiose narcissism: The Narcissistic Personality Inventory–13 and the Narcissistic Personality Inventory–16. *Psychological Assessment*, 25, 1120–1136. doi:10.1037/a0033192 (in English)
- Hendin, H. M., & Cheek, J. M. (1997). Assessing hypersensitive narcissism: A reexamination of Murray's Narcism Scale. *Journal of research in personality*, 31(4), 588 -599.(in English)
- Hu, L.-T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55. doi: 10.1080/10705519909540118. (in English)
- Jauk, E., Weigle, E., Lehmann, K., Benedek, M., & Neubauer, A. C. (2017). The relationship between grandiose and vulnerable (hypersensitive) narcissism. *Frontiers in Psychology*, 8, 1600.(in English)
- Kaufman, S. B., Weiss, B., Miller, J. D., & Campbell, W. K. (2018). Clinical correlates of vulnerable and grandiose narcissism: a personality perspective. *Journal of Personality Disorders*, 32, 2018, 384, 1–10. (in English)
- Maxwell, K., Donnellan, M. B., Hopwood, C. J., & Ackerman, R. A. (2011). The two faces of Narcissus? An empirical comparison of the Narcissistic Personality Inventory and the Pathological Narcissism Inventory. *Personality and Individual Differences*, 50(5), 577–582. (in English)
- Mitina, O. V. (2015) Alfa Kronbakha: kogda i zachem yeye schitat. In N. A. Baturin et al. (Ed.), *Sovremennaya psikhodiagnostika Rossii. Preodoleniye krizisa: sbornik materialov 3-y Vserossiyskoy konferentsii po psikhologicheskoy diagnostike: v 2 t. T. 1* (pp. 232–240). Chelyabinsk: Izdatelskiy tsentr YUUrGU. (in Russian)
- Newsom, C. R., Archer, R. P., Trumbetta, S., & Gottesman, I. I. (2003). Changes in adolescent response patterns on the MMPI/MMPI-A across four decades. *Journal of Personality Assessment*, 81(1), 74–84. doi: 10.1207/S15327752JPA8101_07. 2003-99679-007. PMID: 12842804 (in English)
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G., & Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the pathological narcissism inventory. *Psychological assessment*, 21(3), 365. (in English)

Raskin, R., & Terry, H. (1988). Narcissistic Personality Inventory-40 (NPI-40). A Principal-Components Analysis of the Narcissistic Personality Inventory and Further Evidence of Its Construct Validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 690–902. (in English)

Roberts, B. W., Edmonds, G., & Grijalva, E. (2010). It is developmental me, not generation me: Developmental changes are more important than generational changes in narcissism—Commentary on Trzesniewski & Donnellan (2010). *Perspectives on Psychological Science*, 5(1), 97–102. (in English)

Rogoza, R., Ćemojtel-Piotrowska, M., Kwiatkowska, M. M., & Kwiatkowska, K. (2018). The Bright, the Dark, and the Blue Face of Narcissism: The Spectrum of Narcissism in Its Relations to the Metatraits of Personality, Self-Esteem, and the Nomological Network of Shyness, Loneliness, and Empathy. *Frontiers of Psychology*, 9, 343. doi: 10.3389/fpsyg.2018.00343. (in English)

Rose, K. C., & Anastasio, P. A. (2014). Entitlement is about 'others', narcissism is not: Relations to sociotropic and autonomous interpersonal styles. *Personality and Individual Differences*, 59, 50–53. (in English)

Rosenberg, M. (1965). Rosenberg self-esteem scale (RSE). *Acceptance and commitment therapy. Measures package*, 61(52), 18. (in English)

Twenge, J., Konrath, S., Foster, J., Campbell, W., & Bushman, B. (2008). Egos Inflating over time: meta-analysis of the narcissistic personality inventory. *Journal of Personality*, Vol. 76, № 4, 875–902. doi: 10.1111/j.1467-6494.2008.00507.x (in English)

Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2009). *The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement*. New York, NY: Simon and Schuster. (in English)

Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Gentile, B. (2013). Changes in pronoun use in American books and the rise of individualism, 1960–2008. *Journal of cross-cultural psychology*, 44(3), 406–415. (in English)

Vater, A., Moritz, S., & Roepke, S. (2018). Does a narcissism epidemic exist in modern western societies? Comparing narcissism and self-esteem in East and West Germany. *PloS one*, 13(1), doi:10.1371/journal.pone.0198386. (in English)

Wallace, H. M., & Baumeister, R. F. (2002). The performance of narcissists rises and falls with perceived opportunity for glory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 819–834. (in English)

Zemojtel-Piotrowska, M., Piotrowski, J., Rogoza, R., Baran, T., Hitokoto, H., & Maltby, J. (2019). Cross-cultural invariance of NPI-13: Entitlement as culturally specific, leadership and grandiosity as culturally universal. *International Journal of Psychology*, 54(4), 439–447. (in English)

Коротка версія опитувальника нарцисизму українською мовою (NPI-14)

<p>Інструкція: З кожної пари тверджень оберіть одне, що найбільше підходить Вам. Якщо жодне із тверджень Ви не можете співвіднести із собою, оберіть одне, яке менш неприйнятне.</p>		
1	<p>Люди, схоже, завжди визнають мій авторитет. Для мене не так важливо бути авторитетом.</p>	<p>1 0</p>
2	<p>Мені справді подобається бути в центрі уваги. Мені дискомфортно бути в центрі уваги.</p>	<p>1 0</p>
3	<p>Я думаю, що я особлива людина. Я не кращий(-а) і не гірший(-а), ніж більшість людей.</p>	<p>1 0</p>
4	<p>Мені легко маніпулювати людьми. Мені не подобається, коли я зауважую, що маніпулюю людьми.</p>	<p>1 0</p>
5	<p>Я сподіваюся, що стану успішним. Я збираюся стати великою людиною.</p>	<p>0 1</p>
6	<p>Я здібніший(-а) від інших. Є багато речей, яких я можу навчитися від інших.</p>	<p>1 0</p>
7	<p>Іноді я розповідаю непогані історії. Усім подобається слухати мої розповіді.</p>	<p>0 1</p>
8	<p>Я не проти виконувати розпорядження. Мені подобається мати владу над людьми.</p>	<p>0 1</p>
9	<p>Іноді я не впевнений(-а) у тому, що роблю. Я завжди знаю, що роблю.</p>	<p>0 1</p>
10	<p>Іноді люди вірять у те, що я їм говорю. Я можу змусити будь-кого повірити в те, що хочу.</p>	<p>0 1</p>
11	<p>Я намагаюся не хизуватися і не випендрюватися. Я можу й повипендрюватися, коли є нагода.</p>	<p>0 1</p>
12	<p>Я знаю, що я хороший(-а), бо всі мені це повторюють. Коли мені роблять компліменти, я іноді можу засоромитися.</p>	<p>1 0</p>
13	<p>Я виняткова людина. Я в цілому такий(-а), як усі інші.</p>	<p>1 0</p>
14	<p>Я волію розчинятися в натовпі. Я люблю бути в центрі уваги.</p>	<p>0 1</p>